

‘Duurzaamheid staat haaks op werkwijze gemeentelijke organisaties’

Duurzaamheid staat hoog op de gemeentelijke verlanglijstjes, maar het valt niet mee om dat concreet in te vullen. Dat ervaart Eveline Botter, projectmanager in Leiden. Duurzaam en creatief leven zit bij haar in het DNA. Ook in haar werk stimuleert ze duurzaamheid. “Als je er echt voor gaat krijg je best veel voor elkaar, maar het is heel lastig. Duurzaamheid staat haaks op de werkwijze van gemeentelijke organisaties.”

De natuur is de grootste inspiratiebron van Botter. Daar moet respectvol mee worden omgegaan, is haar devies. “Er zijn er zoveel mooie plekjes, ook in Nederland. Ga naar buiten de natuur in, het is gezond en er is zoveel te ontdekken. Daarom vind ik dat je in je leven moet proberen om de aarde een beetje mooier achter te laten dan je hem hebt gekregen. Voor jezelf en voor je kinderen.”

Eigen huis bouwen

Twintig jaar geleden kon ze die filosofie zelf in de praktijk brengen. Ze kreeg de kans om op een vrije kavel in Sassenheim haar eigen woning te bouwen. Als technisch bouwkundig ingenieur was het een uitdaging om te ontdekken op welke manieren dat huis zo duurzaam mogelijk kon worden. Drie thema's waren belangrijk: een laag energieverbruik, de materiaalkeuze en de gezondheid. De duurzaamheid mocht niet ten koste gaan van het comfort of het gebruiksgemak en het budget was vergelijkbaar met een 'normale' woning. Uiteindelijk is dat duurzame huis er gekomen. Met een comfortabele en handige indeling, overvloedig daglicht, een buitengevoel. En met energielabel A+++ is het heel energiezuinig.

Leerzame ervaring

Het ontwerpen en bouwen van die woning is een leerzame ervaring geweest. Onbegrip en gebrek aan kennis, zeker 20 jaar geleden toen duurzaamheid nog niet echt een thema was, vormden een flink obstakel. Botter: “Je moet constant aan iedereen uitleggen wat je bedoelt, dat het gaat om integrale oplossingen. De architect, de aannemer, de installateur en iedere andere betrokkene is uitgedaagd om met oplossingen te komen. Maar dat is een hele strijd. Die mensen zijn bijna niet bereid om buiten de lijntjes te denken. Je moet constant zelf de vinger aan de pols houden. Dat is heel zwaar.”

Regeldruk gemeente

Een ander struikelblok was de regeldruk van de gemeente. Om architectonische uitwassen te voorkomen had de gemeente alles vastgelegd, tot aan de hellingshoek en de richting van de daken. Binnen die smalle kaders moest er worden gezocht naar een optimaal ontwerp. “Soms denk je dan 'waar gaat dit over?' Maar het was heel leerzaam om dat als burger een keer te ervaren, want in mijn werk voor de gemeente Leiden heb ik vanaf de andere kant te maken met administratieve barrières”, vertelt Botter.

Waardevolle investering?

De woning voldoet in alle opzichten aan de verwachtingen, al is het lastig om te bepalen of het de investering waard is geweest. “De waarde van een huis wordt bepaald door de investering, de energielasten en het wooncomfort”, zegt Botter. “Maar vooral dat laatste is niet in geld uit te drukken. Dat vind ik lastig, ook bij projecten voor de gemeente.” Botter doelt hier op de onmiskkenbare meerwaarde van goede voorzieningen en de uitstraling van een pand voor de omgeving. Doordat die meerwaarde niet goed in geld is uit te drukken, is het moeilijk om de gemeentelijke politiek ertoe te verleiden om daar extra in te investeren.

Duurzaamheidsplan Leiden

De gemeente Leiden is in de zomer van 2015 met een ambitieus duurzaamheidsplan gestart. De ideeën en manier van werken van Botter zijn binnen de gemeentelijke organisatie bekend, maar worden niet altijd begrepen. Zij zegt hierover: “Ik word afgeschilderd als iemand waarmee niet valt samen te werken, omdat ik zo mijn eigen principes zou hebben. Terwijl ik juist probeer om mensen die heel erg vast zitten in hun eigen principes open te laten kijken naar potentiële oplossingen.”

Het prille duurzaamheidsbeleid in Leiden zal ongetwijfeld een positief effect hebben op de manier waarop ze de komende jaren kan functioneren. Maar heel snel zal dat niet gaan. “Ik kan nu naar dat beleid verwijzen, maar ik zal nog steeds moeten blijven uitleggen waarom we dit doen. En helpen de vertaalslag naar duurzaam te maken voor alle overige beleidsterreinen. In die zin ben ik binnen de gemeente een soort interne duurzaamheidscoach.”

Andere gemeenten

In sommige gemeenten wordt er al op een wat minder strikte manier gehandeld. In Almere is een wijk met 'regelvrij bouwen voor particulieren'. Utrecht stimuleert de kracht van de burgers, onder anderen door mensen die meedoen aan de Duurzame Huizen Route namens de burgemeester een bloemetje te geven. De gemeente Groningen belooft mensen met een klein bedragje als ze minder bestrating in de tuin leggen, want dat helpt tegen wateroverlast en hitte. “Het idee om dat te honoreren en te laten merken dat je dingen waardeert is heel goed. Het uitdelen van broeikasbomen in Hasselt of gratis openbaar vervoer in oude steden zijn daar ook goede voorbeelden van”, aldus Botter.

Het bouwen van duurzaam vastgoed en het verduurzamen van bestaand vastgoed zijn stappen in de goede richting. Maar om de klimaatdoelstellingen te halen is de rol van scholen essentieel. “Hoe klein ook, neem het mee naar de kinderen. Die geven het weer aan hun ouders. Maak er een spel van; laat ze iedere keer als ze het licht uitdoen of lopend naar school gaan een paar cent in een potje gooien. Op den duur kun je daar leuke dingen van doen en wordt het aantrekkelijk.”

Samenwerking met scholen

De gemeente Leiden heeft onlangs een Green Deal gesloten met een aantal scholen. Deze scholen doen mee aan een educatief programma van Grontmij om in het schoolgebouw energie te besparen. Maar er zijn meer activiteiten. Tijdens een inspiratiemiddag konden de docenten aangeven wat voor hen belangrijke thema's zijn: mobiliteit, groene school, natuur, etc. “Daar sluiten wij als gemeente bij aan. Want als je aansluit bij wat docenten belangrijk vinden is het gemakkelijker om die stap te zetten. Of het helemaal gaat lukken weet ik niet, maar ik ben er erg enthousiast over, want nu hebben we in elk geval een noemer waarop we elkaar kunnen vinden”, besluit Botter.

Eveline Botter is als projectleider voor de gemeente Leiden actief rond de verduurzaming van maatschappelijk vastgoed, onderwijs en mobiliteit. Als privépersoon draagt ze bij aan platform Nudge en de Nationale Duurzame Huizen Route. Daarnaast is zij lid van de werkgroep 'Verduurzamen' binnen Bouwstenen voor Sociaal, een sectorverbindend platform voor maatschappelijk vastgoed waar duurzaamheid hoog op de agenda staat. Tijdens de Najaarsbijeenkomst van Bouwstenen op 3 december verzorgt Botter een sessie rond de Green Deal in Leiden. Ook wordt die dag ingegaan op het verduurzamen van de portefeuille, slim aanbesteden (met duurzaamheid als uitgangspunt) en transformeren (voor duurzaam ruimtegebruik).